

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio LXIII. De vitijs prædictis iustitię partibus. Et primo de acceptione personarum, quę opponitur iustitię distributę.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

non solum rem, sed etiam interesse luci cessantis, vt patet ex 4. artic. huius questionis.

Tertio autem modo potest intelligi, vt detrimentum magnum sit damni emergentis in propriis, verbi gratia: Detinens mille aureos alterius, nec habens pecuniam, si statim restituere vellet, cogere- tur vendere domum, vel agrum multo minus, quam valeat, vel quia non inueniuntur tunc mercatores, vel quia vltionea vilescant: & si differret restitutionem, non incurreret tale damnum. Et de huiusmodi notabili damno in propriis loquendo, oportet subdistingueri, quia vel talis dilatio esset cum multo damno creditoris, seu domini, aut cum paruo, seu nullo. Si quidem dilatio esset cum notabili damno creditoris, seu domini, cum sit in mora, & teneatur domino de damno omni, quod ex detentione sequitur, consequens est, quod si ipsi impuret detinens, quod damnum notabile incurrat in propriis ex restitutione alieni, ex quo in culpa, aut mora est, & dominus notabiliter damnificatur: & hoc est etiam sine dubio verum. Si vero talis dilatio in modicum, aut nullum damnum creditoris esset, tunc secandum Sco. in 15. di. 4. non tenetur statim restituere, quia dominus debet magis velle, quod videri magnum in comodum proximi restituere, quam modicum, vel nullum suum in modum in illa sua modica dilatione restituere.

Sed haec ratio non concludit, quia sicut nullus damnum alteri facit, qui vtitur iure suo: ita nullus damnum alteri vult, qui vtitur iure suo: Constat autem, quod dominus rei licite potest velle vti nunc re sua, quia est dominus rei suae. Nec debet esse deterius conditionis, quia detenta est res sua ab alio, quam si eam apud se haberet. Non igitur tenetur dominus rei ad non velle vti nunc re sua propter damnum, quod sequitur in detentore: quoniam ipse, qui vtitur iure suo, non infert damnum illud. Non tenetur igitur dominus malle, quod vitetur magnum proximi incommodum, quam suum paruum, aut etiam nullum: quia non tenetur velle impediri se a libero vtu rei suae quandoque vult, quod impedimentum necessario infert talis dilatio. Neque igitur actu elicit, neque actu debito desinit esse inuitus dominus in huiusmodi casu. Aliunde ergo sustinenda est haec conclusio, si sustinenda est. Videtur autem mihi, quod in tali casu licite possit differri restitutio ratione impotentiae restitutionis: est siquidem restitutor, cui tantum emergeret damnum in propriis ex restitutione subita, impotens pro tunc ad restituendum. Impotentia autem pro nunc absoluit, vt in littera dicitur in responsione ad secundum, debitorem a restituendo statim, sicut impotentia simpliciter absoluit a restitutione simpliciter. Quod autem debitor in tali casu sit pro tunc impotens, patet ex hoc, quod impotens non solum dicitur, qui non potest, sed qui male potest, vt habetur ex quinto Metaph. & secundo de Anima.

circumstantiae non sunt determinatae in actibus virtutum, sed determinabiles secundum rationem prudentiam, videtur, quod nec in restitutione sit tempus determinatum, vt scilicet aliquis teneatur ad statim restituendum.

SED CONTRA est, quod eadem ratio esse videtur in omnibus, quae sunt restituenda: sed ille, qui con- ducit opera mercenarij, non potest differre restitutionem, vt patet per illud, quod habetur Levitic. 9. Non morabitur opus mercenarij tui apud te usque mane: ergo neque in aliis restitutionibus facien- dis potest fieri dilatio, sed statim restituere oportet.

RESPONDEO: Dicendum, quod sicut accipere rem alienam est peccatum contra iustitiam, ita etiam detinere eam: quia per hoc, quod aliquis detinet rem alienam inuito domino, impedit ab usu rei suae, & sic ei facit iniuriam. Manifestum est autem, quod nec modicum tempus licet in peccato morari: sed quilibet tenetur peccatum statim deserere, secundum illud Eccles. 21. Quasi a facie colubri fuge peccatum: & ideo quilibet tenetur statim restituere, si potest, vel petere dilationem ab eo, qui habet usum rei concedere.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod praecipuum de restitutione faciendi, quamuis secundum formam sit affirmatiuum, implicat tamen in se negatiuum praecipuum, quo prohibemur rem alterius detinere.

AD SECUNDUM dicendum, quod quando aliquis non potest statim

Ad hanc etiam causam reducitur, quod quilibet est secreta, potest quis differre restitutionem per quem sine damno iure suae restituere impotens, qui sine sua fama damno non restat tunc dubium, an in hoc casu teneatur restituere, ipsa impotentia absoluit eum ab instanti restitutione faciendi: sicut etiam totaliter a restitutione absoluitur, si omnino sit impotens. Debet tamen remissionem, vel dilationem petere ab eo, cui debet aut per eum, aut per alium.

AD TERTIUM dicendum, quod quia cuiuscunque circumstantiae omisit contrariatur virtuti, pro determinato est habendum, quod oportet illam circumstantiam obseruare. Et quia per dilationem restitutionis committitur peccatum iniusta detentionis, quod iustitia opponitur: ideo necesse est tempus esse determinatum, vt statim restitutio fiat.

QVAESTIO LXIII.

De acceptione personarum, in quatuor articulis distincta.

DE ACCEPTIONE personarum, in quatuor articulis distincta. **D**E ACCEPTIONE personarum, in quatuor articulis distincta. **D**E ACCEPTIONE personarum, in quatuor articulis distincta.

PRIMUM, Vtrum personatum acceptio sit peccatum.

SECUNDO, Vtrum habeat locum in dispensatione spiritualium.

TERCIO, Vtrum in exhibitione honoris.

QUARTO, Vtrum in iudiciis.

IN eisdem in eisdem ordinis bonis servatis.

Ad obiectionem autem in oppositum dicitur restitutor non sit in mora simpliciter, & propterea re restitutionem: est tamen in mora detentorem, factum, quia scilicet factio detinetur a causa, quae debet in damnum domini restituere.

In eodem articulo aduerte, quod petentio aliorum consequitur effectum, absque detentorem habere dilatio. Si enim nullo voluntario consensu quia non potest aliter facere, aut dicere, non potest se solvendo: sicut contrario solvendo voluntario non perdit usum illarum.

Super quaestione sexagesima tertie, articulo primo. **I**N articulo quaest. 63. nota pro radice huius questionis illam distinctionem de acceptione personarum, quae dicitur, quod ista distinctio refertur ad rationem acceptio causa est recognoscere causam, per quam sona debetur. Acceptio vero personae est recognoscere illam conditionem, propter quam debetur debitum secundum veritatem. Iustitia enim debet ac per hoc vitium oppositum iustitia velle dicitur.

ARTICVLVS PRIMVS.

Utrum personarum acceptio sit peccatum.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod personarum acceptio non sit peccatum. In nomine enim personarum intelligitur personarum dignitas: sed considerare dignitatem personarum pertinet ad distributiuam iustitiam, ergo personarum acceptio non est peccatum. **¶** Preterea in rebus humanis personae sunt participations, quam res, quia res sunt propter personas, & non conuerso: sed rerum acceptio non est peccatum, ergo multo minus acceptio personarum. **¶** Preterea. Apud Deum nulla potest esse iniquitas, uel peccatum: sed Deus uidetur personam accipere, quia interdum duorum hominum unius conditionis unum assumit per gratiam, & alterum relinquit in peccato, secundum illud Matth. 24. Duo erunt in lecto, unus assumetur, & alius relinquetur: ergo acceptio personarum non est peccatum.

SECONDUM. Nihil prohibetur in lege diuina, nisi peccatum: sed personarum acceptio prohibetur Deut. 1. ubi dicitur. Non accipietis cuiusquam personam, ergo personarum acceptio est peccatum.

RESPONDEO. Dicendum, quod personarum acceptio opponitur iustitiae distributivae. Contra enim aequalitas distributivae iustitiae in hoc, quod diuersis personis diuersa tribuuntur secundum proportionem ad dignitatem personarum. Si ergo aliquis consideret illam proprietatem personae, propter quam aliquid, quod ei confertur, est ei debitum, non est acceptio personae, sed causa. Unde Glo. super illud ad Ephes. 6. Personarum acceptio non est apud Deum, dicit, quod Deus iudex iustus causas discernit, non personas. Puta, si iudex aliquis promoueat aliquem ad magistratum propter sufficientiam scientiae, hic attenditur causa debita, non persona. Si autem aliquis consideret in eo, cui aliquid confertur, non id propter quod id, quod ei datur, esset ei proportionatum, uel debitum, sed solum hoc, quod est homo, puta, Petrus, uel Martinus, hic est acceptio personae: quia non attribuitur ei aliquid propter aliquam causam, quae faciat eum dignum, sed simpliciter attribuitur personae. Ad personam autem refertur quaecumque conditio non faciens ad causam, propter quam sit dignus hoc dono. Puta, si aliquis promoueat aliquem ad prelationem, uel magistratum, quia est diues, uel quia est consanguineus iuris est acceptio personae. Contingit tamen aliquam conditionem personae facere eam dignam respectu unius rei, & non respectu alterius. Sicut consanguinitas facit aliquem dignum ad hoc, quod in futurum heredes patrimonij, non autem ad hoc, quod conferatur ei prelatio ecclesiastica. Et ideo eadem conditio personae in uno negotio considerata, facit acceptio personae, in alio autem non facit. Sic ergo patet, quod personarum acceptio opponitur iustitiae distributivae in hoc, quod praeter proportionem agitur: nihil autem opponitur uirtuti, nisi peccatum. Unde consequens est, quod personarum acceptio sit peccatum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod in distributiuam iustitiam considerantur conditiones personarum, quae faciunt ad dignitatem, uel debiti causam. Sed in acceptio personarum considerantur conditiones, quae non faciunt ad causam, ut dictum est.

AD SECUNDVM dicendum, quod personae proportionantur, & dignae redduntur in aliquibus, quae eis distribuuntur propter aliquas res, quae per-

Atinent ad conditionem personae: & ideo huiusmodi conditiones sunt attendendae tamquam propriae causae. Cum autem considerantur ipsae personae, attenditur non causa, ut causa: & ideo patet quamuis personae sint digniores simpliciter, non tamen sunt digniores quo ad hoc.

AD TERTIVM dicendum, quod duplex est datio. Una quidem pertinet ad iustitiam, qua scilicet alicuius dat alicui, quod ei debetur: & circa tales dationes attenditur personarum acceptio. Alia est datio ad liberalitatem pertinet, qua scilicet gratis datur alicui, quod ei non debetur: & talis est collatio munerum gratiae, per quam peccatores assumuntur a Deo. Et in hac donatione non habet locum personarum acceptio: quia quilibet absque iniustitia potest de suo dare quantum uult, & cui, uult, secundum illud Matth. 20. An non licet mihi, quod uolo, facere? Tolle quod tuum est, & uade.

ARTICVLVS II.

Super Quaestione sexagesimaterciae Articuli secundum.

Utrum in dispensatione spiritualium locum habeat personarum acceptio.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, quod in dispensatione spiritualium locum non habeat personarum acceptio. Conferre enim dignitatem ecclesiasticam, seu beneficium alicui propter consanguinitatem, uidetur ad acceptio personarum pertinere, quia consanguinitas non est causa faciens hominem dignum ecclesiastico beneficio: sed hoc non uidetur esse peccatum, cum hoc ex consuetudine Praelati ecclesiae faciatur, ergo peccatum personarum acceptio non uidetur locum habere in dispensatione spiritualium.

¶ 2. Preterea. Praeferre diuitem pauperi uidetur ad acceptio personarum pertinere, ut patet Iaco. 2. sed facilius dispensatur cum diuilibus, & potentibus, quod in gradu prohibito contrahant matrimonium, quam cum aliis: ergo peccatum personarum acceptio non uidetur locum habere circa dispensationem spiritualium.

¶ 3. Preterea. Secundum iura sufficit eligere bonum, non autem requiritur, quod aliquis eligat meliorem: sed eligere minus bonum ad aliquid altius, uidetur ad acceptio personarum pertinere: ergo personarum acceptio non est peccatum in spiritualibus.

¶ 4. Preterea. Secundum statuta ecclesiae eligendus est aliquis de gremio ecclesiae: sed hoc uidetur ad acceptio personarum pertinere, quia quilibet sufficiens alibi inueniretur: ergo personarum acceptio non est peccatum in spiritualibus.

SECONDUM est, quod dicitur Iaco. 2. Nolite in personarum acceptio habere fidem Domini nostri Iesu Christi. Vbi dicit glo-

In ar. 2. eiusdem quod nota quatuor. Primo quod cois utilitas, ad quod principaliter ordinatur ministeria ecclesiastica, non est utilitas corporalis, sed spiritualis, quoniam ut ex dictis in praecedenti libro patet, regimen ecclesiasticum in hoc differt a civili, quod hoc ordinatur ad commune bonum exterioris, puta, pacem, iustitiam, &c. Illud uero ad interiorum animarum pacem. Quia ergo aliquis propter potentiam seculari erit magis utilis communi salutis animarum, puta, quia erit sufficiens ad euellendos hereticos inficientes Christum gregem, uel ad cogendum potentes clericos, ut seruentur quae sunt de uita, & honestate clericorum, uel aliquid huiusmodi, non habetur ratio personae, sed causa. Si quis etiam considerat, quod spiritualia sine temporalibus propter nostram infirmitatem male subsistunt, quando exteris paribus proponeretur ille, qui utilior esset ad temporalia bona, non esset personae, sed causa acceptio. Sed quando caetera non sunt paria, puta, quia pro temporalibus optimus, sed spiritualia negligit, praeferenda est utilitas spiritualis temporalis: quia illa est finis, quoniam temporalia data sunt Ecclesiae propter spiritualia.

Nota

min illi contrarium, & non ad acceptationem personarum, quae contrariatur iustitiae distributivae, spectat.

Ad hoc dicitur quod cum acceptio personarum in actu sit peccatum, in quantum contrariatur iustitiae, & iustitia soli ueretur circa debita, consequens est in quantum locum non habeat. Et si nominatur effectus vitii contrariatur uirtuti obferuanti, dicitur, quod licet illa intelligenda est non de honore ymo de honore soli debito. Sed de obseruantiie obseruanti uirtuti innotuitur est, & obferuantiie est pars iustitiae, & extendit se ad debita moralia, ut in suo tractatu patet: ideo licet hoc uirtuti fallit, intelligitur, & dico quod si quis dedit peccatum quod non oportet, peccat contra liberalitatem, quia non facit iustitiam aliquid gratis honorando aliquid, quare non oportet esse peccatum contra liberalitatem. Sed quia hoc ideo est peccatum, quia accipit non ea honoris debita, ideo reddatue est acceptio personarum. Dixi autem debita, quod ea honoris est honor debitas, licet non a me. Propter quod cum pp. dicitur exhibet honor non solum ea honoris, sed etiam ea debita uoluntate. Non sic autem est de peccato honoris ex ea ratione, quia quod peccat quod est in ea, sed non in ea debita. Non enim, ut dicitur, pp. qd potest donari, debet donatio fieri de uirtute, quod si est ea honoris, ut in littera dicitur, debetur honor. Et sic exhibitio honoris soli pp. dicitur, in quantum paritatem. Et per hoc patet solutio obiectio. Nam in gratiis licet mihi, quod uolo facere, quatuor ad hoc, quod non facio alteri in quantum aut ab obliuione aliquo in dignitate non esse uirtu. Licet enim mihi quod uolo facere, sematis in debitis circumstantiis, quod facio. Supremum autem paritatem, cuius licet est sua uoluntas, licet, quod uult facere ab obliuione. Et sic, quod quod dicitur, quod honore pp. dicitur, est peccatum, intelligitur pp. dicitur, ut dicitur in quantum contra omnem habundantiam ad uirtutem. Dico autem hoc, quia dicitur, ut ad uirtutem organice ad se habet, ut reddat ho-

miné potest ad nutriendos alios ad uirtutem, ad pacis cōferentiā, & hmoi, reddunt hoies honorabiles. Et propterea quod non aliud cogitar, nisi quia aliquis ut diues occurrat sibi, non peccat honorando eum: quia intelligit honorare potestatem habitum ad uirtutem. Et per hoc patet glo. Aug. sup. lac. 3. Si introierit in cōuentu uestro, &c.

ARTICVLVS IIII.

Utrum in iudicijs locum habeat peccatum acceptiois personarum.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod in iudicijs locum non habeat peccatum acceptiois personarum. Acceptio enim personarum opponitur distributivae iustitiae, ut dictum est: sed iudicia maxime uidentur ad iustitiam commutatiuam pertinere: ergo personarum acceptio non habet locum in iudicijs.

¶ 2 Præterea. Poena secundum aliquod iudicium infliguntur: sed in poenis accipiuntur personae absque peccato: quia grauius puniuntur, qui inferunt iniuriam in personas principum, quam qui in personas aliorum: ergo personarum acceptio non habet locum in iudicijs.

¶ 3 Præterea. Ecclesiast. 4. dicitur. In iudicando esto pupillis misericors: sed hoc uidetur esse accipere personam pauperis: ergo acceptio personarum in iudicijs non est peccatum.

SED CONTRA est, quod dicitur Prover. 18. Accipere personam in iudicio, non est bonum.

RESPONDEO. Dicendum, quod sicut dictum est, iudicium est actus iustitiae, quod ad aequalitatem iustitiae reducit ea, quae in aequalitatem oppositam facere possunt: personarum autem acceptio inaequalitatem quandam habet, in quantum attribuitur alicui personae præter proportionem suam, in qua consistit equalitas iustitiae. Et ideo manifestum est, quod per personarum acceptioem iudicium corrumpitur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod iudicium dupliciter potest considerari. Vno modo quantum ad ipsam rem iudicatam: & sic iudicium se habet communiter ad commutatiuam, & ad distributiuam iustitiam. Potest enim iudicio diffiniri qualiter aliquod commune sit distribuendum in multos, & qualiter alteri unus restituat, quod ab eo accepit. Alio modo potest considerari quantum ad ipsam formam iudicij, prout scilicet iudex etiam in ipsa commutatiua iustitia ab uno accipit, & alteri dat, & hoc pertinet ad distributiuam iustitiam. Et secundum hoc in quolibet iudicio lo-

dicens. Si hoc intelli gaur de quodiamus cofeifibus, quia licet no peccat, subitaxia. Si in peccat, qui rone dicta, non peccat in huiusmodi humana conuerfatione.

Super Quæstione sexagesimaterie Articulum quartum.

In art. 4. dubij occidit circa id, quod dicitur in ratione ad se, quod forma iudicij pnet ad iustitia distributiuam. Et est in dubij, quod non quodcumque accipere ab uno, & dare alteri est actus iustitiae distributivae, sed ut patet ex supradictis, accipere ab uno cõis, & dare alteri, ut parti ihus cõis, est actus iustitiae distributivae.

Index aut inter emprore, & venditore, pculfor & pculsu, & alios hmoi, nec accipit ab uno cõis, sed ab una parte, nec dat alteri ut parti cõis, sed ut singulari personae. Fallum ergo est, quod iudicij forma ad iustitia distributiuam pertinet.

Ad hoc dicitur, quod quia forma distributivae consistit in hoc, quod utriusque parti factori, quod re attribuat id, quod portio nam est illi sine hoc oritur ex commutatione, sive ex distributione, ideo forma iudicij spectare est ad distributiuam iustitiam, ita quod non ex hoc, quod in actu iudicij interuenit accipere ab uno & dare alteri, asseritur forma distributivae iustitiae, aut iudicij, ut obiectio facta accepit ex littera. Sed quia in actu iudicij interuenit accipere ab uno, & dare alteri, sive sit proportioem: ideo ad iustitia spectat distributiuam, forma iudicij cuiusque.

Paret autem quod dicitur ex eo, quod index re ctus accipiendo ab uno boni aliquid, grauat ipsum non ultra proportionem illi debitam, et similiter dando alteri boni aliquid, non plus, aut

Art. 1. huius quat.

q. 60. art. 4.

aut minus dat, quam sic illi commutatur. Sic ergo est differentia quae in re iudicata, l. q. est commutatio, uel distributio, sed in forma iudicij oēs materiae conueniunt, pro quanto iudex nulli praeter suam proportionem, quasi distribuit bona, & mala. Et propterea iudicij acceptiois pignora, qd distribuitur opponitur iustitiae, in omni potest habere locum iudicio. Hic autem esse mentem auctoris, etiā ex corpore articuli patet.

q. 18. art. 20. ad 1. & q. 61. ar. 2. ad tertium.

AD TERTIUM dicendum, quod homo in iudicio debet pauperi subuenire quantum fieri potest, tamen sine laesione iustitiae: alioquin non haberet locum illud, quod dicitur Exod. 23. Pauperis quoque non misereberis in iudicio.

QVAESTIO LXIII.

De Vitijs oppositis commutativae iustitiae in octo articulis diuisa.

POSTEA considerandum est de vitijs oppositis commutativae iustitiae. Et primo considerandum est de peccatis, quae committuntur circa inuoluntarias commutationes. Secundo, de peccatis, quae committuntur circa commutationes uoluntarias. Committuntur autem peccata circa inuoluntarias commutationes per hoc, quod illi quod nocuum proximo infertur contra eius uoluntatem: quod quidem potest fieri dupliciter, scilicet facto, & uerbo. Facto quidem, cum proximus laeditur uel in persona propria, uel in persona coniuncta, uel in proprijs rebus. De his ergo per ordinem considerandum est. Et primo, de homicidio, per quod maxime nocetur proximo.

- Et circa hoc quaruntur octo.
- ¶ Primo, Vtrum occidere animalia bruta, uel etiā plantas sit peccatum.
- ¶ Secundo, Vtrum occidere peccatorem sit licitū.
- ¶ Tertio, Vtrum hoc liceat priuatae personae, uel solum publicae.
- ¶ Quarto, Vtrum hoc liceat clerico.
- ¶ Quinto, Vtrum liceat alicui occidere seipsum.
- ¶ Sexto, Vtrum liceat occidere hominem iustum.
- ¶ Septimo, Vtrum liceat alicui occidere hominē, seipsum defendendo.
- ¶ Octauo, Vtrum homicidium casuale sit peccatum mortale.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum occidere quacumque uiuentia sit illicitum.

dist. 39. q. 1. ar. 2. cor. Et 2. contra ca. 112. fi.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod occidere quacumque uiuentia sit illicitum. Dicit enim apost. ad Roma. 12. Qui ordinationi Dei resistunt ipsi sibi damnationem acquirunt: sed per ordinationem diuinā prouidentiae omnia uiuentia conseruantur sicut illud Psal. 146. Qui producit in montibus senū, & dat iumentis escā ipsorum: ergo mortificare quacumque uiuentia uidetur esse illicitum. ¶ 2. Praet. Homicidium est peccatum ex eo, quod homo priuatur uita: sed uita communis est omnibus animalibus, & plantis: ergo eadem ratione uidetur esse peccatum occidere bruta animalia, & plantas.

¶ 3. Praet. In lege diuina non determinatur poena, nisi pro peccato: sed occidere hominem aliterius statuitur poena determinata: uita, ut patet Exod. 22. ergo occidere hominem malum est peccatum.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit in libro de ciuitate Dei. Cum audimus, non occides, per hoc dicitur esse de fructibus, quia nullus est nec de irrationalibus animalibus, quia ratione sociantur. Restat ergo ut intelligatur nomine, quod dicitur est, non occides.

RESPONDENDO dicendum, quod nullus peccat, quod utitur realia ad hoc, ad quod est autē ordine imperfectiora sunt propriae: sicut etiam in generationis uia, namque factis ad perfecta procedit. Et inde est, quod generatione hominis prius est uitium, & malum, ultimo autem homo ita etiam ex uiuunt, ut plantae, sunt communiter propriae, omnia autem animalia sunt propriae: ideo si homo utatur plantis ad utilitatem, & animalibus ad uilitatem hominis, tantum, ut patet per Philosophum in 1. Politic. Item uisus maxime necessarius esse uidetur, ut animalia plantis utantur in cibum, & hominibus, quod sine mortificatione conuenit. Et ideo licitum est, & plantis mortuum, & animalibus, & animalia in uitium ipsa ordinatione diuina. Dicitur enim Genes. 2. dedi uobis omnem herbam, & uniuersa sunt uobis in escam, & cunctis animalibus. Et Genes. 9. dicitur. Omne quod mouetur erit uobis in cibum.

AD PRIMVM ergo dicitur de ordinatione diuina conseruatur uita animalium non propter seipsam, sed propter hominem. Unde ut Augustinus dicit in 1. de ciuitate Dei. Ista ordinatione creatoris, uita, & nos uisus subditur.

AD SECUNDVM dicendum, quod animalia bruta, & plantae non habent uitam rationis, quam a seipsis agantur, sed semper aguntur a deo, & naturalis quodam impulsu, & hoc quod sit naturaliter seruata, & alioquin commodata.

AD TERTIUM dicendum, quod licet occidat bouem aliterius, peccat quidem, non occidit bouem, sed quia damnificat hominem. Unde non continetur sub peccato homicidii sub peccato furti, uel rapinae.

ARTICVLVS II.

Vtrum sit licitum occidere peccatorem.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, quod non sit licitum occidere homines peccatores. Dominus enim in Mat. 13. in parabola pharisaeorum dixit, qui sunt filii nequam, ut ibidem dicitur, sed omne quod est prohibuit a Deo, est peccatum: ergo occidere peccatorem est peccatum.

¶ 2. Praet. Iustitia humana consistit in iustitia diuina: sed secuti diuinā iustitiā peccatores ad penitentiam reseruantur, sicut illud Ezec. 18. Nolo mortē peccatoris, sed magis ut conuertatur, & uiuat.